

ՀԱՅԱՍՏԱՆ-ՍՓՅՈՒՌՔ ԵՐԿՐՈՐԴ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԻ ՀՈՉԱԿԱԳԻՐԸ
(2002թ. մայիսի 27-28, Երևան)

Մենք՝ հայ ժողովրդի բոլոր հատվածների ներկայացուցիչներս, այսօր Հայաստանի Հանրապետության մայրաքաղաք Երևանում միասնաբար քննարկեցինք արդի պատմական, աշխարհաքաղաքական նոր իրողություններում հայության առջև ծառայած համազգային առաջնահերթություններն ու մարտահրավերները և նախանշեցինք դրանք համատեղ ջանքերով լուծելու ուղիներն ու միջոցները:

Երկրորդ խորհրդաժողովը, Հայաստան-Սփյուռք փոխհարաբերություններին նվիրված 1999 թվականի սեպտեմբերին կայացած Առաջին խորհրդաժողովում սկիզբ դրված գործընթացի շարունակությունն է, որի սկզբունքները որպես հանձնառություն ամրագրվեցին խորհրդաժողովի ընդունած Հռչակագրում:

Երկրորդ խորհրդաժողովն արձանագրում է, որ անցած ժամանակաշրջանում Հայաստան-Սփյուռք փոխհարաբերությունները և գործակցությունն ընթացել ու զարգացել են Հռչակագրի սկզբունքներին և ոգուն համահունչ:

Ներկայումս աշխարհում, մասնավորապես ԱՄՆ-ի սեպտեմբերի 11-ի ողբերգական իրադարձություններից հետո, տեղի են ունենում նոր տեղաշարժեր ու զարգացումներ, որոնք շոշափում են Հայաստանի, Արցախի և համայն Սփյուռքի կենսական շահերը, և հայությունը չի կարող անտարբեր մնալ այս նոր մարտահրավերներին:

Մենք ունենք միասնական պատմություն, ընդհանուր նպատակներ ու խնդիրներ, ամբողջ հայությանը և նրա յուրաքանչյուր հատվածին առանձնահատուկ առաջնահերթություններ և միայն մեր հավաքական միասնությամբ, մարդկային և նյութական ներուժի համախմբմամբ ու կենտրոնացմամբ կարող ենք լուծել մեր առջև ծառայած խնդիրները:

Հայությունը իր ամբողջ պատմության ընթացքում ունեցել է թոփաքներ և անկումներ, տարել հաղթանակներ և կրել պարտություններ և, ի հեճուկս բոլոր արհավիրքների ու խոչընդոտների, իր ներդրումն է ունեցել համաշխարհային քաղաքակրթության զարգացման մեջ՝ պահպանելով իր մշակութային ու ազգային նկարագիրը:

Մենք բոլորս հայ քաղաքակրթության ու արժեքների կրողներն ենք, որոնց պահպանման ու զարգացման համար այսօր պատմությունը մեր ուսերին դրել է ծանր պատասխանատվություն:

20-րդ դարի սկզբին մեր ժողովուրդը կրեց ահավոր հարված, երբ Օսմանյան Թուրքիան ծրագրեց և գործադրեց մարդկության նորագույն պատմության մեջ առաջին ցեղասպանությունը՝ բնաջնջելով ավելի քան 1,5 միլիոն հայերի, և կործանեց հարյուրամյակների ընթացքում Արևմտյան Հայաստանի սեփական բնօրաններում հայերի ստեղծած նյութական ու հոգևոր-մշակութային արժեքները:

Դարասկիզբը նաև եղավ հաղթանակի հանգրվան: Ծառանալով հայաջնջումի քաղաքականության դեմ՝ անհավասար պայմաններում մեր ժողովուրդը դիմեց ինքնապաշտպանության և հերոսամարտերով 1918 թվականի մայիսի 28-ին ամրագրեց նոր ժամանակների հայ անկախ պետականությունը՝ Հայաստանի Առաջին Հանրապետությունը:

Շուտով, սակայն, իրադրությունը դարձավ օրհասական, երբ 1920 թվականին թուրքական նոր հարձակման հետևանքով մասնատվեց Հայաստանի Առաջին Հանրապետությունը, որի կործանարար հետևանքները առ այսօր կրում է հայ ժողովուրդն ու հայոց երկիրը:

Հաղթահարելով Մեծ եղեռնի հետևանքները և մեր ազգի առջև ծառայած բազմապիսի խոչընդոտները՝ խորհրդային շրջանում անկախ պետականության բացակայության պայմաններում մեր ժողովուրդը կարողացավ ոչ միայն պահպանել, այլև զարգացնել կրթությունն ու մշակույթը, իսկ դարավերջի բարձրակետը հանդիսացավ այսօրվա անկախ և ինքնիշխան Հայաստանի Հանրապետությունը:

Այսօր մեր պետության պահպանումը, նրա ամրապնդման ու զարգացման ապահովումը աշխարհում ապրող բոլոր հայերի սրբազան նպատակն ու պարտքն է, նրա հզորացումը բոլորի առաքելությունն է և անվիճելի առաջնահերթությունը, որպես մեր կենսական խնդիրների լուծման լծակ, գլխավոր միջոց և հնարավորություն:

«Հայաստանը բոլոր հայերի հայրենիքն է» կարգախոսով հայ պետականության վերելքին ծառայելը պետք է դառնա յուրաքանչյուր հայի կյանքի հիմնական կոչումը: Յուրաքանչյուր հայ պետք է առաջնորդվի Ազգային Վերազարթնքին իր անվերապահ մասնակցությունը բերելու պատրաստակամությամբ, որպեսզի կարողանանք ապահովել Հայաստանի և Հայության գոյատևումը, առաջադիմությունն ու զարգացումը:

Ներկայումս անկախ պետականության պայմաններում, Հայաստան-Սփյուռք փոխհարաբերությունները և գործակցությունը ենթադրում են որակական նոր մոտեցումներ ու մակարդակ, նոր պարտավորություններ:

Հայերը չեն կարող «օտարներ» լինել իրենց հայրենիքում, և Հայաստանի Հանրապետությունը նախաձեռնել է երկքաղաքացիության բացառման սահմանադրական արգելքը՝ հնարավորություն ընձեռելով յուրաքանչյուր հայի լիարժեք ներկայություն հաստատել իր հայրենիքում:

Հայաստանի Հանրապետությունը որպես պետություն հանձնառու է իր բոլոր կարելիություններով ապահովել այն անհրաժեշտ պայմանները, որոնք յուրաքանչյուր հայի հնարավորություն կընձեռեն լիարժեք մասնակցություն ունենալ պետության կայացման, ամրապնդման և զարգացման գործում:

Սփյուռքն իր ինքնություն ու ինքնահաստատումը պետք է կապի ոչ միայն ազգային պատկանելիության ու անցյալի, այլ նաև պետության գոյության, նրա առավելությունների, նրա հանդեպ պատասխանատվության հետ, իր անմիջական մասնակցությունը ունենալով Հայաստանի համընդհանուր զարգացման գործում՝ զուգակցելով գործարար շահագրգռվածությունն ու հայրենիքի նկատմամբ հոգեկան պարտքի կատարումը:

Մեր նորագույն պատմության մեջ մեր ժողովրդի մեծագույն նվաճումն է Արցախի ազատագրումը, որտեղ դրսևորվեց հայության անսասան կամքը իր պատմական արդարացի իրավունքների նկատմամբ, և այն դարձավ համազգային միասնության, համախմբվածության ու վճռականության վառ ապացույց:

Այսօր մենք կրկին անգամ վերահաստատում ենք մեր ամբողջական պատասխանատվությունը և համապարփակ աջակցությունը մեր ժողովրդի հերոսական մաքառումներով ծնված Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ազատ ապրելու և ինքնորոշվելու իր պահանջների նկատմամբ:

Մենք վերահաստատում ենք նաև մեր պատրաստակամությունը Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական խնդիրների լուծման, Արցախի ժողովրդի բարեկեցության մակարդակի բարձրացման և հայրենի հողի վրա նրանց նյութական ու հոգևոր պահանջմունքների լիարժեք բավարարման համար անհրաժեշտ պայմանների ստեղծման, նրա անվտանգ, ապահով գոյության ապահովման հարցում:

Հայաստանի անկախացումից հետո Սփյուռքը հայտնվեց նոր իրողությունների առջև և նորանկախ Հանրապետությանը բաժին հասած ծանր փորձությունների ու վտանգավոր մարտահրավերների ժամանակ ցուցաբերեց և շարունակում է ցուցաբերել աննախադեպ նյութական, քաղաքական, բարոյական աջակցություն:

Միաժամանակ նույնն են իր առջև ծառայած ավանդական խնդիրները, որոնցից գլխավորը՝ աշխարհի տարբեր հյուրընկալ երկրներում քաղաքական, մշակութային տարբեր պայմաններում, ազգային նկարագրի, ավանդույթների, մշակույթի և ինքնության պահպանումն ու վերարտադրությունն է:

Խորհրդաժողովը վերահաստատում է աշխարհի բոլոր երկրներում Հայոց ցեղասպանության միջազգային ճանաչմանը հասնելու իր վճռականությունը: Խորհրդաժողովը ողջունում է աշխարհի մայրաքաղաքներում հայ ժողովրդի արդարախոհ բարեկամների կողմից տարված բոլոր այն ճիգերը, որոնք ապացուցում են ցեղասպանության հարցում համաշխարհային հանրության աճող հանձնառությունը:

Մեր հավաքական ամբողջության բոլոր մասերը սերտորեն շաղկապված են և մեր խնդիրների լուծումը պայմանավորված է համազգային ներդաշնակ և միասնական գործակցությամբ, որդեգրելով գործելակերպի այնպիսի չափանիշներ ու սկզբունքներ,

դրսևորելով կազմակերպվածության այնպիսի մակարդակ, որոնք մեզ համար կապահովեն առաջադիմություն և զարգացում, կդառնան ուժի և հզորության աղբյուր:

Մենք համոզված ենք, որ ժողովրդավարական սկզբունքները և մարդու իրավունքներն ու ազատությունը առաջնային նշանակություն ունեն պետական ու համայնքային հաստատությունների գործունեության մեջ թե՛ Հայրենիքում, թե՛ Սփյուռքում:

Մեզ համար հիմնարար արժեքներ են խաղաղությունը, ժողովուրդների բարեկամությունն ու փոխշահավետ համագործակցությունը, մարդու և ազգերի ազատ ապրելու ու զարգանալու իրավունքը, խղճի և դավանանքի ազատությունը:

Մենք վճռականորեն դատապարտում ենք ահաբեկչությունը՝ որպես վտանգավոր չարիք մարդկության համար:

Մենք պատրաստակամ ենք այսուհետ ևս մեր պետական, ազգային ու տեղական հաստատությունների ու կառույցների գործունեությունը կազմակերպել ժողովրդավարության սկզբունքներով, ապահովելով անհրաժեշտ պայմաններ նրա անդամների կարողությունների լիարժեք դրսևորման համար:

Մենք ընդգծում ենք Հայաստանի Հանրապետության գերագույն պատասխանատվությունը և դերը հայության համախմբման գործում, որը հանձնառու է հնարավորություն ու պայմաններ ապահովել յուրաքանչյուր հայի լիարժեք մասնակցությունը բերելու համազգային խնդիրների լուծմանը:

Մենք հանձնառու և հետևողական ենք մեր ազգային իրավունքներն ու շահերը պաշտպանելու, համերաշխությունն ու համախմբվածությունը ամրապնդելու, մեր խնդիրները, իղձերն ու երազները հավաքական միասնությամբ իրականացման հարցում, ի փառս հայ ժողովրդի ապահով, անվտանգ զարգացման ու բարգավաճման: